

Преживявания и впечатления за антисемитизма

Второ проучване относно дискриминацията и престъпленията от омраза срещу евреите в ЕС

Резюме

Член 21 от Хартата на основните права на Европейския съюз признава правото на хората да не бъдат дискриминирани, включително въз основа на тяхната раса, етнически или социален произход, религия или убеждения, политически или други мнения.

Когато минахте за последен път покрай някоя от многото красиви синагоги в Европа, имаше ли на входа ѝ охрана от тежковъоръжени полицаи? Това е стряскаща гледка. Над 70 години след Холокоста тя е и твърде обичайна. Не само синагогите имат нужда от охрана; специални мерки за сигурност са въведени и в безброй центрове на еврейската общност и еврейски училища. Евреите се сблъскват също със зловни коментари в интернет, в медиите и в политиката. Те са обект на враждебни погледи и жестове в кварталите, където живеят, натъкват се на графити и други форми на вандализъм и са обект на дискриминация в социалната си среда, в училище и на работното си място.

„Антисемитизмът в Германия днес е точно какъвто беше преди 30 години. От 12 години антисемитизмът вече не е табу в Германия и затова се среща по-често — вербално и физически, на улицата и в социалните мрежи.“ (Жена, възрастова група: 60–69 години, Германия)

По закон Европейският съюз (ЕС) и държавите членки трябва да правят всичко в правомощията си, за да се борят ефективно против антисемитизма и да защитават достойнството на евреите. Въпреки това евреите в ЕС продължават да

се сблъскват с антисемитизъм под формата на вандализъм, обиди, заплахи, нападения и дори убийства.

Както показват проведените през 2012 и 2018 г. мащабни проучвания на Агенцията на ЕС за основните права (FRA) относно дискриминацията и престъпленията от омраза срещу евреи в ЕС, продължаващият и широко разпространен антисемитизъм пречи на хората да живеят открито като евреи без опасения за своите сигурност и благополучие.

„Както стоят нещата сега, моят опит показва, че „евреин“ е широко разпространена ругатня в Копенхаген. Като еврейка, израснала в Дания, винаги съм избягвала да показвам/казвам на хората, че съм еврейка.“ (Жена, възрастова група: 20–24 години, Дания)

Невъзможно е да се изрази количествено колко разрушителна може да е такава ежедневна действителност. Шокиращите статистически данни имат ясно послание: в 12 държави — членки на ЕС, в които от векове живеят евреи, над една трета от тях посочват, че обмислят да емигрират, тъй като вече не се чувстват в безопасност като евреи.

Необходимо е борбата срещу антисемитизма да бъде подкрепена с убедителни и надеждни данни, които могат да покажат до каква степен държавите — членки на ЕС, изпълняват задълженията си съгласно законодателството на ЕС в това отношение и главно Рамковото решение относно расизма и ксенофобията, Директивата за равенството между расите и Директивата за

равно третиране в областта на заетостта. Както показват ежегодно събираните от FRA сведения, такива данни рядко са налични⁽¹⁾. В резултат на това ЕС и държавите членки често могат да вземат решения за противодействие на антисемитизма само въз основа на откъслечни данни. Данните и констатациите от проучването на FRA имат за цел да преодолеят тази слабост, като представят информация за преживяванията на хора в ЕС, самоопределящи се като евреи, във връзка с антисемитизма.

На 6 декември 2018 г. правителствата на държавите — членки на ЕС, отправиха ясно послание, като приеха декларация на Съвета относно борбата с антисемитизма и разработването на общ подход по отношение на сигурността за по-добра защита на еврейските общности и институции в Европа. Съветът отбелязва, че омразата към евреите продължава да бъде широко разпространена, както потвърдиха констатациите от проучването на FRA от 2018 г.,

и приканва държавите членки да предприемат мерки за борба с антисемитизма и за повишаване на сигурността на еврейските общности.

Настоящото резюме очертава основните констатации от второто проучване на FRA относно преживяванията на евреите, свързани с престъпления от омраза, дискриминация и антисемитизъм в Европейския съюз — най-голямото проучване за евреите, провеждано в света досега. Проучването обхваща 12 държави — членки на ЕС, и включи близо 16 500 лица, които се самоопределят като евреи. Те изискват трезво преосмисляне и подчертават, че антисемитизмът продължава да е широко разпространен в ЕС и в много отношения е станал тревожно нормализиран.

„На работното място, в медиите и в социалните мрежи антисемитизмът е ежедневно и неконтролирано явление.“ (Жена, възрастова група: 40–44 години, Франция)

⁽¹⁾ FRA (2018), *Antisemitism: Overview of data available in the European Union 2007-2017* (Антисемитизмът: преглед на наличните данни в Европейския съюз, 2007–2017 г.), Люксембург, Служба за публикации.

Основни констатации и становища на FRA

Въз основа на констатациите от проучването FRA формулира следните становища в помощ на лицата, определящи националните политики и политиките на ЕС, при разработването и прилагането на мерки за предотвратяване и противодействие на антисемитизма. Тези становища допълват формулираните от FRA в нейния

доклад за първото проучване относно дискриминацията и престъпленията от омраза срещу евреи в ЕС, публикуван през 2013 г. Тъй като антисемитизмът продължава да е широко разпространен в Съюза, формулираните през 2013 г. становища остават валидни за 2018 г.

Антисемитизмът е разпространен в ежедневието

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- Преобладаващото мнозинство от респондентите (85 %) считат антисемитизма и расизма за най-неотложните проблеми във всички държави членки, обхванати от проучването.
- Преобладаващото мнозинство от респондентите (89 %) считат, че през последните 5 години антисемитизмът в държавата, в която живеят, се е засилил.
- Голяма част от респондентите (72 %) изразяват безпокойство относно нарастващата нетърпимост към мюсюлманите.
- Преобладаващото мнозинство от респондентите (89 %) считат, че изразяваният в интернет антисемитизъм е проблем в страната, в която живеят.
- Преобладаващото мнозинство от респондентите (88 %) смятат, че през последните 5 години антисемитизмът в интернет се е засилил; повечето казват, че се е засилил много.
- Повечето участвали в проучването респонденти посочват, че редовно са изложени на негативни изказвания относно евреите. Преобладаващото мнозинство от респондентите във всички обхванати от проучването държави (80 %) определят интернет като най-често използвания форум за негативни изказвания.

Според констатациите от проучването антисемитизмът е широко разпространен в обществената сфера, като възпроизвежда и дълбоко насажда негативни стереотипи относно евреите. Самият факт, че човек е евреин, увеличава вероятността той да се сблъска с непрекъснат поток от оскърявания, изразени в различна форма, където и да отиде, каквото и да чете и към когото и да се обърне. Сравнение между проучванията от 2012 и 2018 г. показва, че сред респондентите се засилва усещането, че антисемитизмът е все по-задълбочаващ се проблем в държавата, в която живеят.

„Антисемитизмът и расизмът са като виенския шницел. Те са част от австрийското културно наследство, също като ксенофобията и схващането, че „ние сме различни“. Няма против какво да се борим; потискането на последиците би трябвало да е достатъчно.“ (Мъж, възрастова група: 50–54 години, Австрия)

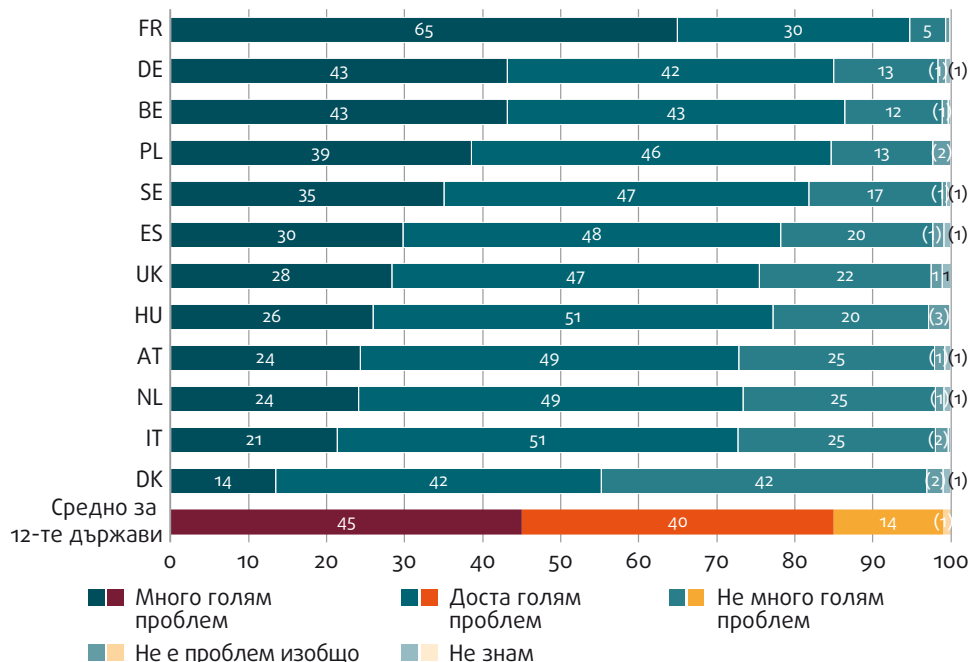
Общо 9 от всеки 10 (89 %) респонденти в проучването от 2018 г. смятат, че през последните 5 години преди проучването антисемитизмът в тяхната страна се е засилил. Повече от 8 от всеки 10 (85 %) респонденти го считат за сериозен проблем. Респондентите обикновено смятат антисемитизма за най-големия социален или политически проблем там, където живеят. Оценяват антисемитизма

като най-проблематичен в интернет и в социалните мрежи (89 %), на обществени места (73 %), в медиите (71 %) и в политическия живот (70 %). Най-честите антисемитски изказвания, с които те се сблъскват — при това редовно, включват твърденията, че „израелците се държат към палестинците като нацисти“ (51 %), че „евреите имат прекалено много власт“ (43 %) и че „евреите използват факта за жертвите на Холокоста за собствени цели“ (35 %). Респондентите срещат такива твърдения най-често в интернет (80 %), в медиите, различни от интернет (56 %), и при политически мероприятия (48 %).

„На Нидерландия като че ли ѝ е писнало от антисемитизма. Темата е станала банална; дори в социалните мрежи се приема като нещо съвсем нормално. [...] Това е много тревожно!“ (Жена, възрастова група: 35–39 години, Нидерландия)

„Смятам, че преди в Швеция изобщо нямаше антисемитски настроения; това се промени и ни тежи. Преди изобщо не се боях да кажа, че съм еврейка; децата ми дори го смятаха за интересно, когато бяха тинейджъри, и желаеха да са специални. Сега не ми се говори за моя произход. Тревожа се за бъдещето.“ (Жена, възрастова група: 70–79 години, Швеция)

Фигура 1: Антисемитизмът е смятан за проблем в страната днес, по държави – членки на ЕС (%) ^(а) ^(б) ^(в) ^(г)

Бележки: ^(а) От всички респонденти (n = 16,395); резултатите за всяка страна са непрегледени, средната стойност за 12-те държави е претеглена; подредени са по отговори „много голям проблем“.

^(б) Въпрос: *Воз. Според Вас колко голям проблем е всяко от посочените по-долу – ако изобщо е проблем, в [ДЪРЖАВА] днес? Отговор: Г. Антисемитизмът.*

^(в) Сумата в някои от редовете не е равна на 100 %; това се дължи на закръгляване на цифрите.

^(г) Резултати, основани на малък брой отговори, са статистически по-малко надеждни. Поради това резултатите, базирани на 20 до 49 непрегледени наблюдения в цялата група или базирани на клетки с по-малко от 20 непрегледени наблюдения, са отбелязани в скоби. Резултати, базирани на по-малко от 20 непрегледени наблюдения в цялата група, не се публикуват.

Източник: FRA, 2018 г.

Във връзка с това е обнадеждаващо, че през юни 2017 г. Европейският парламент прие резолюция относно борбата срещу антисемитизма, която призовава за увеличаване на усилията на местно, национално и европейско равнище. Резолюцията последва няколко инициативи на Европейската комисия на равнище ЕС, както и на световно равнище⁽²⁾. Те включват определянето през декември 2015 г. на координатор на борбата срещу антисемитизма; сформирването през 2016 г. на Група на ЕС на високо равнище за борба с расизма, ксенофобията и другите форми на нетърпимост, която изготви политически насоки за по-успешни действия в отговор на престъпления от омраза и изказвания, пораждащи омраза, включително антисемитски престъпления и изказвания; и съгласуването с ИТ дружествата през май 2016 г. на кодекс на

поведение за противодействие на незаконните изказвания онлайн, пораждащи омраза.

„В Унгария няма антисемитизъм, независимо как се опитват да обрисуват картината в тази страна. Има рани от миналото, но те зарастват отлично.“
(Мъж, възрастова група: 20–24 години, Унгария)

В отговор някои държави членки определиха координатори за борбата срещу антисемитизма, а други приеха или подкрепиха правно необвързващото работно определение за антисемитизъм⁽³⁾, съгласувано през май 2016 г. от Международния алианс за възпоменание на Холокоста (МАВХ) и приветствано от Комисията като полезна инициатива за предотвратяване на антисемитизма и борба срещу него. Електронна препратка към определението на МАВХ е дадена на уебсайта на Комисията⁽⁴⁾.

⁽²⁾ През 2016 г. ЕС организира съвместно с Канада, САЩ и Израел първия форум на високо равнище на ООН за антисемитизма с цел допълнително подпомагане на усилията на ЕС за борба с антисемитизма в световен мащаб.

⁽³⁾ Вж. [уебсайта](#) на Международния алианс за възпоменание на Холокоста.

⁽⁴⁾ Вж. [интернет страницата](#) за борбата с антисемитизма на Комисията.

Същевременно няколко държави членки трябва тепърва изцяло и точно да транспонират Рамковото решение относно расизма и ксенофобията (2008/913/ПВР) в националното си законодателство. То определя общ за целия ЕС подход в наказателното право за противодействие на тежките прояви на расизъм или ксенофобия, и следователно и антисемитизъм, включително в „случаите, при които действието е извършено с помощта на информационна система“ (член 9). За изкореняване на антисемитизма от обществената сфера са необходими постоянни и решителни действия за разчупване на съществуващите отрицателни стереотипи относно евреите, включително в интернет.

Становище 1 на FRA

Държавите членки следва да съдействат за включването на мерки, насочени към предотвратяване на антисемитизма, в съответните национални стратегии и планове за действие. Мерките, разработени за предотвратяване на антисемитизма, следва да включват конкретни действия за повишаване на осведомеността, включително наблюдаване върху образоването относно Холокоста. Освен това държавите членки следва да осигурят систематично оценяване на ефективността на разработените мерки. Националните координатори за борбата срещу антисемитизма, както и широк кръг социални партньори, организации на гражданското общество и общностни групи, включително от нееврейски общности, следва да бъдат активно включени в разработването на превантивни мерки и в оценяването на тяхната ефективност.

Широко разпространеният антисемитизъм подкопава чувството на евреите за безопасност и сигурност

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- Близко половината (47 %) от всички респонденти се безпокоят да не станат жертва на антисемитски словесни оскърбления или тормоз през следващите 12 месеца, а над една трета (40 %) се безпокоят да не бъдат физически нападнати през същия период.
- Една трета (34 %) от всички респонденти посочват, че поне понякога избягват да посещават еврейски мероприятия и обекти, понеже там или на път за там не биха се чувствали в безопасност като евреи. Над една трета от всички респонденти (38 %) избягват определени места в своя район или квартал поне от време на време, тъй като там не се чувстват в безопасност като евреи.
- Във всичките 12 обхванати от проучването държави — членки на ЕС, половината от респондентите (49 %) най-малко понякога носят като облекло, със себе си или излагат на показ вещи, които биха могли да ги определят като евреи. От респондентите, които най-малко понякога носят или излагат на показ такива вещи, над две трети (71 %) поне от време на време избягват да го правят.
- Над една трета от всички респонденти (38 %) са мислили през последните 5 години относно емигриране, тъй като не са се чувствали в безопасност като евреи в държавата, в която живеят.
- Повечето респонденти (70 %) смятат, че усилията на националните правителства за борба с антисемитизма не са ефективни. Същевременно половината от респондентите (54 %) оценяват положително усилията на своите правителства да гарантират нужната сигурност на еврейските общности, но равнището на удовлетворение в различните държави варира в широки граници.

„Не се плаша, когато излизам на улицата, тъй като моята мезуза е откъм вътрешността на дома ми и не се вижда. Само онези, които влизат в апартамента, могат да я видят. Боя се да сложа мезузата от външната страна.“ (Жена, възрастова група: 30–34 години, Испания)

Констатациите от проучването показват, че много евреи в ЕС не могат да живеят без тревога за собствената си сигурност и за сигурността на членовете на своето семейство и на други лица,

с които са близки. Това се дължи на опасността да станат обект на антисемитски тормоз и нападки. Чувството за несигурност сред евреите е причина някои от тях да мислят за емигриране. Сравнение между констатациите от проучванията от 2012 и 2018 г. показва сходни равнища на преживявания на антисемитски тормоз и насилие сред евреите в ЕС. Констатациите показват също сходни равнища на безпокойство у респондентите от това те, членове на техните семейства или други техни близки да станат обект на антисемитски тормоз или насилие.

„Наистина се страхувам за безопасността на детето ми, което ходи на еврейско училище. Всеки ден се питам дали не трябва да го преместя в друго училище.“ (Жена, възрастова група: 30–34 години, Белгия)

„Много се безпокоя за бъдещето на децата ми, понеже „евреин“ е обидна дума в нашия район, а хората мразят евреите толкова силно, че животът не означава нищо. Боим се децата ни да не бъдат нападнати по един или друг начин.“ (Мъж, възрастова група: 45–49 години, Дания)

Констатациите от проучването през 2018 г. показват, че стотици респонденти лично са преживели физическо нападение през последните 12 месеца преди проучването. Повече от 1 на всеки четирима (28 %) от всички респонденти са преживели антисемитски тормоз най-малко веднъж през този период. Лицата, които носят като облекло,

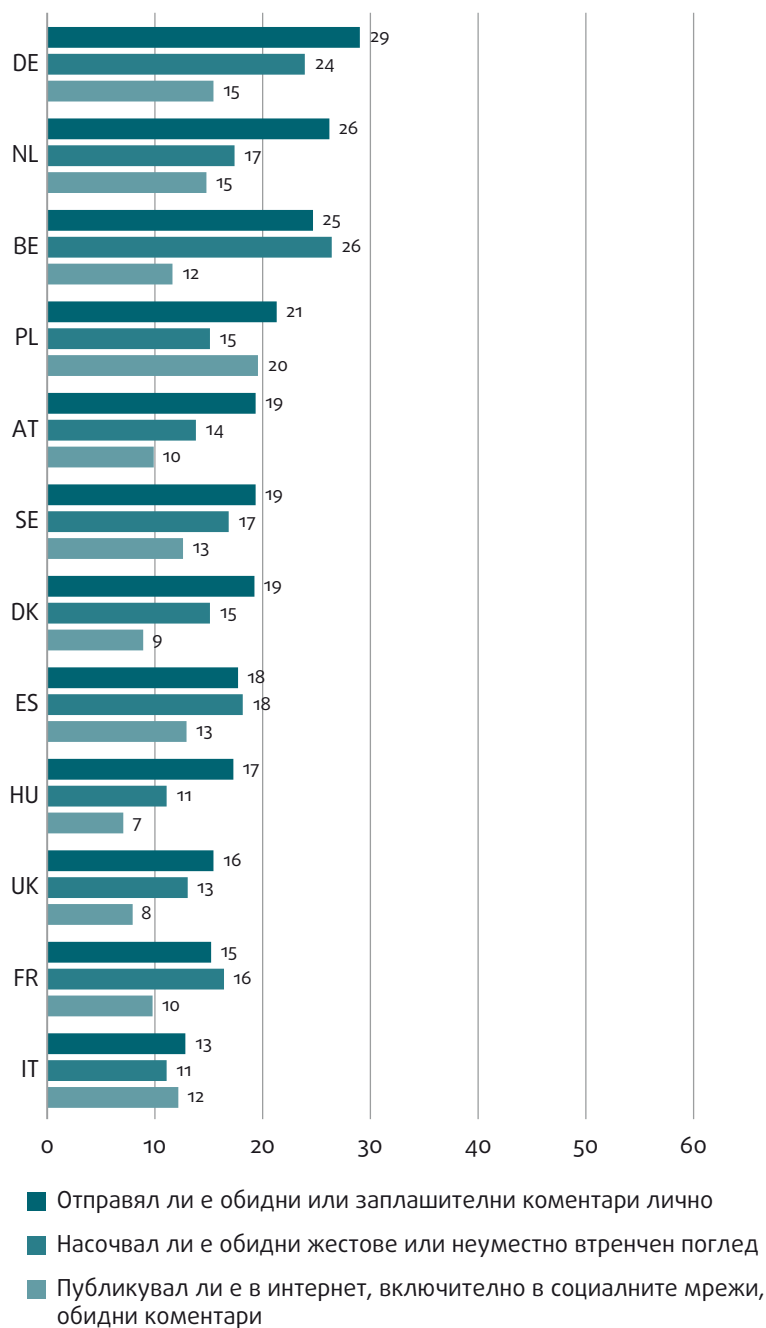
със себе си или публично излагат на показ вещи, които биха могли да ги определят като евреи, са обект на по-голям антисемитски тормоз (37 %) от тези, които не го правят (21 %).

„Чувам за много инциденти и имам притеснения за себе си и за семейството си. Често в синагогата или при други еврейски мероприятия сме на ръба и се безпокоим какво би могло да се случи. Все пак личният ми опит на човек, носещ кипа, е много добър. Същевременно все още не се чувствам удобно в райони с по-малко евреи (т.е почти навсякъде другаде).“ (Мъж, възрастова група: 55–59 години, Обединено кралство)

„Забелязах, че евреите от моето поколение (включително и аз) изпитват силно нараснало чувство за несигурност и чувството, че не сме добре дошли или приети като евреи в Нидерландия.“ (Жена, възрастова група: 30–34 години, Нидерландия)

Фигура 2: Преживявания, свързани с антисемитски тормоз (3 от най-широко разпространените форми, преживени веднъж или по-често) през последните 12 месеца, по държави – членки на ЕС (%) ^(а) ^(б)

Бележки: ^(а) От всички респонденти (n = 16 395); резултатите за отделните страни са непрегледени.

^(б) Въпроси: Соз. През ИЗМИНАЛИТЕ 12 МЕСЕЦА в [ДЪРЖАВА] някой:
 - отправял ли е към Вас обидни или заплашителни коментари лично,
 - насочвал ли е към Вас обидни жестове или неуместно втренчен поглед,
 - публикувал ли е в интернет, включително в социалните мрежи, обидни коментари за Вас?

Сода. Това се случи, ЗАЩОТО сте евреин/еврейка ли?

Източник: FRA, 2018 г.

„В Германия човек се сблъсква с антисемитизма по-скоро когато е навън или е открит и видим.“
(Жена, възрастова група: 30–34 години, Германия)

Един от всеки петима респонденти (20 %) знае за случаи, в които членове на семейството му или други близки хора са били оскърбявани с думи, тормозени или нападнати физически. Близко половината от респондентите се безпокоят да не станат обект на антисемитски вербални оскърбления или тормоз (47 %), а четирима от всеки десет се опасяват от антисемитско физическо нападение (40 %).

„Никои от приятелите ми тук, където живея или с които работя, не знае, че съм еврейин. Децата ни не знаят за еврейския ми произход, тъй като ужасно се страхувам, че в училище биха станали обект на коментари във връзка с това. Вече не посещавам синагогата, понеже не си струва да стана мишена за нещо. Най-хубавото е, че се омъжих, понеже сега фамилията ми е Свенсон.“ (Жена, възрастова група: 40–44 години, Швеция)

Един от всеки трима от респондентите (34 %) избягват да посещават еврейски мероприятия и обекти, понеже там или на път за там не биха се чувствали в безопасност като евреи. Над една трета (38 %) през последните 5 години преди проучването са мислили относно емигриране, тъй като не са се чувствали в безопасност като евреи в държавата, в която живеят.

„Когато човек отива на еврейско мероприятие, независимо в колко ограничен кръг, винаги трябва първо да се регистрира и едва тогава разбира къде ще се проведе. Защото вече изобщо не се чувстваме в безопасност да отидем някъде, където се събират много евреи.“ (Жена, възрастова група: 55–59 години, Нидерландия)

„Никога не нося еврейски символи открито и винаги поглеждам през рамо, когато участвам в еврейско мероприятие. [...] Искам само да ме оставят на спокойствие и да мога да практикувам религията си.“ (Жена, възрастова група: 40–44 години, Швеция)

Повече от половината респонденти (54 %) оценяват положително усилията на националните

правителства да гарантират нужната сигурност на еврейските общности. Но 7 от всеки 10 респонденти (70 %) смятат, че правителството в тяхната страна не се бори срещу антисемитизма ефективно.

Постоянното сблъскване с антисемитизъм силно ограничава възможността хората да упражняват основните си права, включително защитата на човешкото им достойнство, правото на зачитане на техния личен и семеен живот или тяхната свобода на мисълта, съвестта и религията. Обнадеждаващото е, че много евреи смятат, че правителството прави достатъчно за удовлетворяване на нуждите от защита на техните общности. Същевременно самият факт, че специални мерки за сигурност — например около синагоги, еврейски културни центрове и училища, са необходими почти постоянно за осигуряване на безопасността на еврейските общности, свидетелства за постоянни и по-дълбоки нередности в обществото. Необходимо е държавите членки твърдо да спазват ангажимента си за удовлетворяване на нуждите от защита на еврейските общности.

„Според мен страхът от антисемитизъм е по-голям, отколкото реалния антисемитизъм.“ (Мъж, възрастова група: 40–44 години, Обединено кралство)

„Нося верижка със звездата на Давид, но съзнателно не я нося публично и така се опитвам да избегна антисемитски реакции.“ (Жена, възрастова група: 16–19 години, Белгия)

Становище 2 на FRA

Държавите членки следва системно да си сътрудничат с еврейските общности в областта на сигурността и защитата на еврейските обекти. Държавите членки следва да продължат да прилагат мерки за сигурност и да гарантират, че организациите за сигурност на еврейската общност са подходящо финансирани. Европейският съюз и държавите членки следва редовно и отблизо да следят промените в разпространението на престъпленията от омраза и в усещането на евреите за безопасност и сигурност, включително чрез провеждане на проучвания за виктимизацията.

Антисемитският тормоз се среща толкова често, че се превръща в нещо нормално

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- Средно над една трета от всички респонденти (39 %) са преживели някакъв вид антисемитски тормоз през последните 5 години преди проучването. Повече от една четвърт (28 %) са се сблъскали с такъв тормоз през 12-те месеца преди проучването.
- Респондентите в проучването определят антисемитското съдържание в интернет като най-острата форма на антисемитизъм. Отправените лично коментари и обидните жестове или неуместни погледи са най-честите форми на антисемитски тормоз, изпитани лично от респондентите: напр. 18 % и съответно 16 % посочват, че са се сблъскали с тези форми на тормоз през последните 12 месеца преди проучването.
- Що се отнася до най-сериозния случай на антисемитски тормоз, преживян през последните 5 години преди проучването, при повечето такива инциденти е използвана антисемитска реч. Освен това случаите на тормоз са станали в ситуации, в които е било възможно да се определи, че респондентите са евреи. (Средно двама от всеки трима респонденти са забелязали тези два аспекта при съответните инциденти.)
- На молбата да опишат извършителя в най-сериозния инцидент на антисемитски тормоз, който са преживели през последните 5 години преди проучването — доколкото е възможно и въз основа на своите впечатления, в 31 % от случаите респондентите определят извършителя като човек, когото не познават, в 30 % — като човек с екстремистки мюсюлмански възгледи, а в 21 % от случаите — като човек с крайно леви политически възгледи.
- Повечето от респондентите (79 %), преживели антисемитски тормоз през последните 5 години преди проучването, не са съобщили на полицията или на друга организация за най-сериозния инцидент.
- Почти половината (48 %) от респондентите, които не са съобщили на полицията за най-сериозния инцидент, казват, че нищо не би се променило, ако го бяха направили. Подобен процент (43 %) от респондентите не са счели инцидента за достатъчно сериозен.
- В 12-те държави, обхванати от проучването, през 5-те години преди него 3 % от всички респонденти лично са преживели физическо нападение, поради това че са евреи. През 12-те месеца преди проучването 2 % от всички респонденти са преживели физическо нападение, поради това че са евреи.
- В 12-те обхванати държави 4 % от всички респонденти посочват, че през 5-те години преди проучването тяхно имущество е било обект на преднамерен вандализъм, поради това че са евреи; 2 % са преживели това в последните 12 месеца преди проучването.

Констатациите от проучването сочат, че хората се сблъскват с толкова много антисемитски обиди, че някои от инцидентите, които преживяват, им изглеждат тривиални. От друга страна, всеки антисемитски инцидент в същността си представлява накърняване на достойнството на дадено лице и не може да се подмине като обикновено неудобство. Както проучването от 2012 г., така и това от 2018 г. показват, че респондентите съобщават в полицията или на друга институция много малък брой от преживените инциденти на антисемитизъм. Сравнението на резултатите от двете проучвания показва, че категориите извършители на антисемитски тормоз остават постоянни, а като извършители продължават да преобладават определени категории лица.

„За да избегна дискриминация, никога не се разкривам публично. Испанското общество не е изложено на много религии и не разбира юдейството, и аз се боя да не бъда възприемана като „странна“. Предпочитам в ежедневието си да се сливам с обществото.“ (Жена, възрастова група: 30–34 години, Испания)

Констатациите от проучването през 2018 г. показват, че 8 от 10 респонденти (79 %), преживели антисемитски тормоз през последните 5 години преди проучването, не са уведомили полицията или друга организация за най-сериозния инцидент. Като основни причини да не се докладва за инцидентите се посочва мнението, че в резултат нищо не би се променило (48 %);

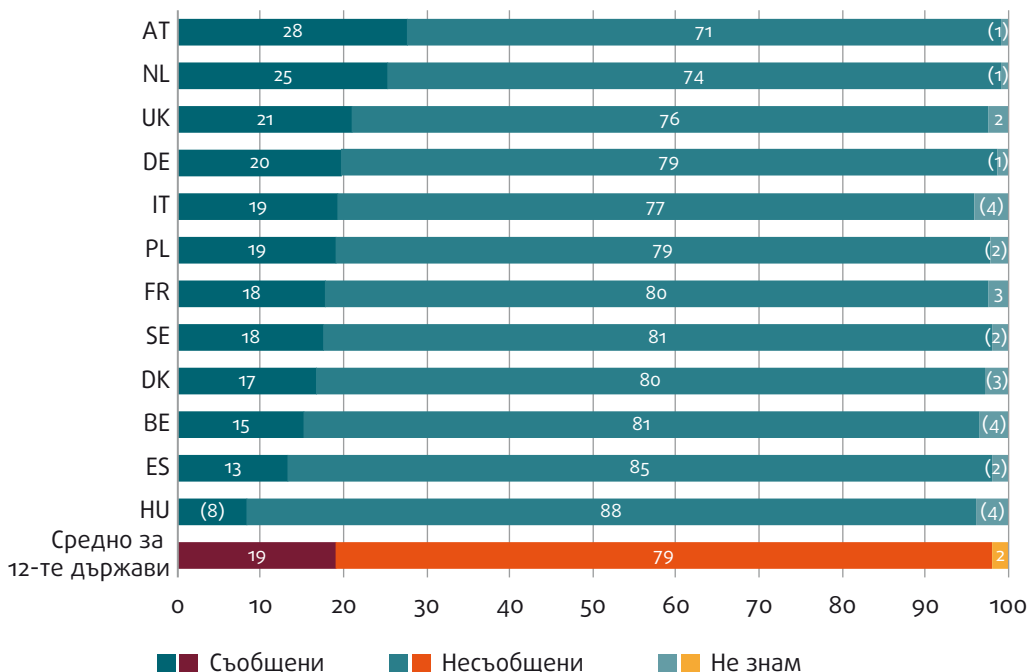
това, че инцидентът не е считан за достатъчно сериозен, за да бъде докладван (43 %); или че докладването би било твърде неудобно или би създавало твърде много неприятности (22 %).

За нормализирането на антисемитизма свидетелства и широкият кръг извършители, който обхваща целия социален и политически спектър. Най-често посочваните категории извършители при най-сериозните случаи на антисемитски тормоз, преживян от респондентите, включват лице, което те не познават (31 %); лице с екстремистки

мюсюлмански възгледи (30 %); лице с крайно леви политически възгледи (21 %); колега от работа или съученик от училище/колеж (16 %); познат или приятел (15 %) и лице с крайно десни политически възгледи (13 %).

„Никога не признавам, че съм еврейка; от страх. Само двама души знаят за моя произход. [...] Не могат да ме дискриминират, ако никой не знае, че съм еврейка. Когато директно ме питат за националността ми, отговарям с лъжа.“ (Жена, възрастова група: 50–54 години, Полша)

Фигура 3: Съобщаване за най-сериозните случаи на антисемитски тормоз през изминалите 5 години, по държави — членки на ЕС (%) ^(а) ^(б) ^(в) ^(г)

Бележки: ^(а) От респондентите, преживели някакъв вид антисемитски тормоз през последните 5 години (n = 6 486); средните стойности за 12-те държави са претеглени.
^(б) Въпрос: *Съв. Вие или някой друг съобщихте ли в полицията или на друга организация за този случай?*
^(в) Сумата в някои от редовете не е равна на 100 %; това се дължи на закръгляване на цифрите.
^(г) Резултати, основани на малък брой отговори, са статистически по-малко надеждни. Поради това резултатите, базирани на 20 до 49 непретеглени наблюдения в цялата група или базирани на клетки с по-малко от 20 непретеглени наблюдения, са отбелязани в скоби. Резултати, базирани на по-малко от 20 непретеглени наблюдения в цялата група, не се публикуват.

Източник: FRA, 2018 г.

Директивата за правата на жертвите предвижда жертвите да се третират с уважение и тактичност, без дискриминация, основана на различни признаци, включително религия (съображение 9). Съгласно член 22 от тази директива всички жертви имат право на оценка дали са необходими мерки за тяхната защита срещу по-нататъшно виктимизиране. При тази оценка трябва

да се вземат под внимание личните особености на жертвата, включително изповядваната от нея религия, когато това е от практическо значение за оценката на нуждите на жертвата от защита. Директивата набляга по-специално на случаи, в които подбудата за извършеното престъпление е дискриминация, свързана с личните особености на жертвата, включително религията на

жертвата. В такива случаи органите на държавата членка имат конкретното задължение да направят оценка на рисковете от по-нататъшна виктимизация, подбудена от тази особеност. Рамковото решение относно расизма и ксенофобията изисква предубежденията като подбуда да се считат за утежняващо обстоятелство или да бъдат взети под внимание от съдилищата при определяне на санкциите за извършителите на престъпления (член 4). Пълното прилагане на законодателството на ЕС изисква жертвите да бъдат насърчавани да докладват на полицията за антисемитски престъпления, както и да се гарантира, че при докладването полицията съответно регистрира предубеждението като мотив.

Становище 3 на FRA

Държавите членки следва изцяло и точно да транспонират Директивата за правата на жертвите (2012/29/ЕС) в националното законодателство, за да гарантират, че жертвите на антисемитизъм получават необходимата подкрепа, когато съобщават на съответните органи за инциденти. Държавите членки следва изцяло и точно да транспонират и Рамковото решение относно расизма и ксенофобията (2008/913/ПВР) в националното законодателство, за да гарантират, че на нарушителите последователно се налагат ефективни, съразмерни и възпиращи наказателни санкции. Освен това наказателноправните системи в държавите членки следва редовно да уведомяват за санкциите, наложени на нарушителите, и за обосновките на съдилищата в съответните решения.

Дискриминацията поради антисемитизъм в основни сфери от живота остава невидима

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- Общо 11 % от всички респонденти посочват, че през 12-те месеца преди проучването са се чувствали дискриминирани, поради това че са евреи, в една или няколко от 5-те сфери, изброени в проучването: заетост (на работното място или при търсене на работа), образование, здравеопазване или жилищно настаняване.
- Повече от трима от всеки четирима (77 %) от лицата, посочили, че през 12-те месеца преди проучването са се чувствали дискриминирани, поради това че са евреи, не са уведомили никой орган или организация за най-сериозния инцидент.
- Повечето от респондентите (52 %), които през 12-те месеца преди проучването са се чувствали дискриминирани и не са съобщили никъде за най-сериозния инцидент, посочват, че не са били уверени, че съобщаването за инцидента би подобрило тяхното положение. Една трета от респондентите, които са се чувствали дискриминирани и не са съобщили за най-сериозния инцидент, посочват, че не са го направили, тъй като инцидентът не е бил достатъчно сериозен (34 %) или не са имали доказателства за него (33 %).
- Повечето от респондентите осъзнават, че има законодателство, което забранява дискриминация, основана на етнически произход или религия – около 64–87 %, в зависимост от областта, посочват, че знаят за такова законодателство. Респондентите са най-добре осведомени относно антидискриминационното законодателство във връзка със заетостта и най-слабо осведомени относно защитата, свързана с жилищното настаняване.
- Повечето респонденти (71 %) посочват, че знаят за организация в тяхната страна, която предлага консултации и подкрепа за дискриминирани хора. Най-често респондентите посочват еврейски организации, специализирани в осигуряване на безопасност и сигурност на еврейската общност и/или на мерки във връзка с антисемитизма, и национални органи за равенство или човешки права.

„Липсата на антисемитски инциденти в публичното пространство се дължи главно на факта, че много евреи решават да не носят кипа и да не говорят много на тези теми, за да не бъдат дискриминирани. Не ни дискриминират, понеже се прикриваме.“ (Мъж, възрастова група: 35–39 години, Испания)

Констатациите от проучването сочат, че антисемитизмът води не само до престъпления от омраза, но и до нееднакво третиране в основни сфери от живота. Много ниският процент на съобщаване за дискриминация поради антисемитизъм, съчетан със забележимото нормализиране

на инцидентите, пречи действителният мащаб на тази дискриминация да достигне до вниманието на съответните власти, органи за равно третиране или общностни организации. Сравнение между констатациите от проведените през 2012 и 2018 г. проучвания показва, че равнищата на усещането за дискриминация поради антисемитизъм в сферата на заетостта, в образованието, здравеопазването и жилищното настаняване са непроменени. Не се наблюдават промени и в процента на съобщаване на инцидентите, който остава нисък.

„Антисемитизмът, който съм преживял, е по-неуловим, отколкото може да се опише във формуляр като този. Например като особената тишина, след като веднъж на работното си място заговорих за това, че съм еврейин.“ (Мъж, възрастова група: 25–29 години, Швеция)

Констатациите от проучването през 2018 г. показват, че през 12-те месеца преди неговото провеждане 1 от 10 (11 %) респонденти се е чувствал дискриминиран във връзка с работата си, образованието, здравеопазването или жилищното настаняване, поради това че е еврейин. Близко 8 от 10 (77 %) от лицата, които посочват, че са преживели такава дискриминация, не са съобщили на никой орган или организация за най-сериозния инцидент. Главните причини, които се посочват за несъобщаването, са схващането, че нищо не би се променило в резултат (52 %); това, че инцидентът не е достатъчно сериозен (34 %); и това, че не разполагат с доказателство за дискриминация (33 %). Същевременно огромното мнозинство от респондентите са осведомени за наличието на антидискриминационно законодателство (напр. 85 % в областта на заетостта), както и за организации, които могат да предложат консултации или подкрепа в случаи на дискриминация (71 %), включително

организации на еврейската общност и национални органи за равно третиране.

Директивата за равенството между расите (2000/43/ЕО) забранява етническата дискриминация в основни сфери на живота, включително заетост, образование, здравеопазване и жилищно настаняване. Директивата за равно третиране в областта на заетостта (2000/78/ЕО) забранява основаната на религия или убеждение дискриминация в областта на заетостта. Тези директиви изискват държавите членки да осигурят запознаване на засегнатите лица с техните разпоредби чрез всички възможни средства и в рамките на цялата територия на всяка държава. Директивите предвиждат ефективни, пропорционални и възпиращи санкции за извършителите в случаи на дискриминация.

Становище 4 на FRA

Европейският съюз и държавите членки следва да гарантират, че жертвите на антисемитска дискриминация са насърчавани и улеснени да докладват за инцидентите на съответните власти, органи за равно третиране или организации на трети страни. Това може да се постигне, като ЕС и държавите членки финансират специални кампании за повишаване на осведомеността и информиране. Кампаниите могат да се организират от съответните министерства в сътрудничество с националните органи за равно третиране и организациите на еврейската общност, за да се осигури по-добра целенасоченост на техните послания. В тях може да се наблегне на факта, че дискриминацията поради антисемитизъм представлява грубо нарушение на основните права на човека и да разясняват защо си струва хората да търсят защита. Всяка такава кампания следва също да подчертава, че на извършителите се налагат ефективни, съразмерни и възпиращи санкции.

ПРОУЧВАНЕТО НАКРАТКО

Настоящото резюме представя основните констатации от Второто проучване на FRA относно преживяванията и впечатленията на евреите във връзка с престъпления от омраза, дискриминация и антисемитизъм. Анализират се данни от отговорите на 16 395 евреи, самоопределили се като такива (на възраст над 16 години), в 12 държави – членки на ЕС: Австрия (AT), Белгия (BE), Дания (DK), Франция (FR), Германия (DE), Унгария (HU), Италия (IT), Нидерландия (NL), Полша (PL), Испания (ES), Швеция (SE) и Обединеното кралство (UK). Според приблизителните оценки в тези държави членки живеят над 96 % от еврейското население в ЕС⁽⁵⁾.

Как беше проведено проучването?

Проучването беше проведено онлайн през май и юни 2018 г. Поради липсата на надеждни рамки на извадката и въз основа на опита от проучването през 2012 г.⁽⁶⁾ FRA избра да използва онлайн проучване, тъй като то позволява на респондентите да отговорят на въпросите когато и където е най-удобно за тях, на спокойствие и на своя национален език. Освен това методът на онлайн проучване направи възможно да се предоставят на респондентите подробности за FRA, за организациите, управляващи събирането на данни, и за това как ще бъдат използвани тези данни. Методът имаше потенциала да позволи всички заинтересовани лица в 12-те държави – членки на ЕС, самоопределили се като евреи, да участват и да споделят своите преживявания. Това беше също така методът, който може най-лесно да се използва за проучване на респонденти от всички избрани държави членки при еднакви условия. Този метод не дава случайна/вероятностна извадка, отговаряща на статистическите критерии за представителност. Същевременно констатациите на проучването са надеждни и точни и представляват най-пълните налични данни относно преживяванията на антисемитизъм в ЕС.

Кой участва в проучването?

Проучването беше достъпно за лица на възраст над 16 години, които се считат за евреи въз основа на своята религия, култура, възпитание, етническа принадлежност, произход или друга причина и които по времето на провеждане на това проучване са живели в някоя от включените в него държави. Най-големи извадки са получени от двете държави, които според оценките имат най-многобройно еврейско население в ЕС: Франция и Обединеното кралство. Извадки от над 1000 респонденти бяха получени в Германия, Нидерландия и Швеция. Размерът на извадките за останалите 7 държави варира от 400 до 800 респонденти.

Размер на извадките за обхванатите от проучването държави членки

Държава	Брой
Австрия	526
Белгия	785
Германия	1233
Дания	592
Испания	570
Италия	682
Нидерландия	1202
Обединено кралство	4731
Полша	422
Унгария	590
Франция	3869
Швеция	1193

⁽⁵⁾ DellaPergola, S. (2016), *World Jewish Population, 2016*, Berman Jewish DataBank.

⁽⁶⁾ FRA (2013), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism* („Дискриминация и престъпления от омраза срещу евреи в държавите – членки на ЕС: преживявания и впечатления за антисемитизма“), Люксембург, Служба за публикации.

Какви въпроси постави проучването?

В проучването бяха поставени въпроси към респондентите за тяхното мнение относно тенденциите в антисемитизма, антисемитизма като проблем в ежедневието, лично преживени антисемитски инциденти, антисемитски инциденти, на които респондентите са били свидетели, и опасенията им да не станат жертва на антисемитско нападение. Също така проучването дава сведения за това до каква степен респондентите считат антисемитските прояви срещу еврейската общност — като проявите на вандализъм срещу еврейски обекти или антисемитски послания в електронните медии или в интернет, за проблем в страните.

То събра данни относно въздействието на антисемитизма върху ежедневно поведение на респондентите и тяхното чувство за безопасност, както и за предприеманите от тях действия поради опасения за сигурността си. След въпросите относно лично преживени конкретни форми на тормоз или физическо насилие следваха въпроси относно подробностите за тези инциденти, включително тяхната честота, броя и особеностите на извършителите и относно съобщаването на някоя организация или институция за инцидента. Проучването събра данни за лично преживяно дискриминиране по различни причини и в различни сфери от ежедневието — например на работното място, в училище или при използването на конкретни услуги. След данните за преживените от респондентите случаи на дискриминация проучването продължи с въпроси относно съобщаването на инцидентите и причините за несъобщаване. Проучването изследва и равнището на осведоменост относно правата съгласно антидискриминационното законодателство, относно организациите за подкрепа на жертвите и познанията за законодателството относно тривиализирането или отричането на Холокоста.

Представяне на резултатите от проучването

При представяне на резултатите за 12-те държави — членки на ЕС, средната за всички държави стойност се коригира с коефициент, който отчита разликите в размера на еврейското население в различните държави. Изчисленията се базират на средната точка на ядрото и разширени приблизителни оценки за еврейското население в избраните държави (за приблизителните оценки вж. DellaPergola, S., *World Jewish Population* („Еврейското население в света“), Berman Jewish DataBank, 2016 г.). Това е направено с цел пропорционално коригиране на получените извадки, за да се запази правилното съотношение между дяловете на различните държави в констатациите на равнище ЕС.

Настоящият доклад очертава основните констатации от Второто проучване на FRA относно преживяванията на евреите, свързани с престъпления от омраза, дискриминация и антисемитизъм в Европейския съюз — най-голямото проучване за евреите, провеждано в света досега. В проучването бяха обхванати 12 държави — членки на ЕС, и близо 16 500 лица, които се самоопределят като евреи. То се явява продължение на първото проучване на Агенцията, проведено в 7 държави през 2012 г.

Констатациите налагат трезво преосмисляне. Те сочат, че антисемитизмът продължава да е широко разпространен в ЕС и в много отношения е станал тревожно нормализиран. Важната информация, предоставена тук, може да е в помощ на определящите политиките лица навсякъде в ЕС за по-добра ефективност на усилията им да гарантират безопасността и защитата на достойнството на всички евреи, живеещи в ЕС.

Допълнителна информация

За пълния доклад на FRA за констатациите от проучването: *Experiences and perceptions of antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU* („Преживявания и впечатления за антисемитизма — Второ проучване относно дискриминацията и престъпленията от омраза срещу евреите в ЕС“), вж.: <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>

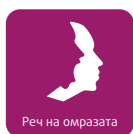
За информацията относно събраните от FRA данни за свързани с антисемитизъм инциденти и престъпления от омраза вж.:

- FRA (2018), *Antisemitism - Overview of data available in the European Union 2007–2017*, Люксембург, Служба за публикации.
- FRA (2018), 'Racism, xenophobia and related intolerances' („Расизъм, ксенофобия и свързаната с тях нетърпимост“), глава 4 във: *Fundamental Rights Report 2018* („Доклад относно основните права от 2018 г.“), Люксембург, Служба за публикации.
- FRA (2013), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism* („Дискриминация и престъпления от омраза срещу евреи в държавите — членки на ЕС: преживявания и впечатления за антисемитизма“), първо проучване, Люксембург, Служба за публикации.

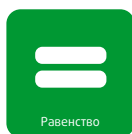
За информацията относно работата на FRA за образование относно Холокоста и правата на човека вж.: <http://fra.europa.eu/en/project/2006/holocaust-and-human-rights-education>

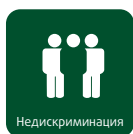
Престъпления от омраза

Реч на омразата

Равенство

Недискриминация

Служба за публикации на Европейския съюз

© Агенция на Европейския съюз за основните права, 2019 г.

Снимки (от ляво надясно, като се започне от най-горния ред): © Stock.adobe.com_Rafael Ben-Ari; Stock.adobe.com_brat82; Stock.adobe.com_dubova; Shutterstock.com_129757388; Stock.adobe.com_Odelia Cohen; Stock.adobe.com_REDPIXEL; Stock.adobe.com_Menschen; Stock.adobe.com_Sergey Nivens; Stock.adobe.com_superelaks.

FRA – АГЕНЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ОСНОВНИТЕ ПРАВА

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Виена – Австрия
Тел. +43 158030-0 – Факс +43 158030-699
fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Print ISBN 978-92-9474-625-2 doi:10.2811/413360
PDF ISBN 978-92-9474-627-6 doi:10.2811/083085